

ЦІННІСНІ СЕГМЕНТИ КОНЦЕПТУ *FREEDOM* У ДИСКУРСІ БАРАКА ОБАМИ

Аналізується концепт *FREEDOM* як один із базових концептів англomовного політичного дискурсу, особливості його актуалізації у дискурсі Б. Обами. Концепт розглядається як лінгвокогнітивне явище, як глобальна розумова одиниця, що є квантом структурованого знання. Особлива увага приділена ціннісній складовій концепту. Побудовано номінативне поле концепту *FREEDOM* через аналіз засобів мовної об'єктивації концепту. Через установлення синонімічного розширення ключової лексеми та аналіз контекстів уживання побудовано ядро номінативного поля. Шляхом дослідження сполучуваності виокремлених лексем виділено основні когнітивні ознаки концепту, описано ближню та дальню периферію номінативного поля концепту. Виокремлені когнітивні ознаки за домінуючими характеристиками об'єднано у ціннісні сегменти як складові ментальної структури концепту. Встановлено, що у структурі концепту *FREEDOM* дискурсу Барака Обами репрезентовано всі сегменти цінностей. Доведено, що когнітивні ознаки можуть одночасно входити до різних сегментів та представляти різні цінності. Установлено, що найширше в дискурсі Б. Обами репрезентовано сегмент СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ, оскільки усі виділені когнітивні ознаки певною мірою входять до його складу.

Ключові слова: дискурс, концепт, свобода, когнітивні ознаки концепту, цінності, сегменти ментальної структури концепту.

Постановка наукової проблеми та її значення. У центрі політичної комунікації завжди знаходяться ціннісні категорії – когнітивні конструкти, які визначають поведінку людини та її сприйняття дійсності, формують оцінку подій і розділяють наше оточення на друзів та ворогів. Архетипні образи, закріплені в колективному несвідомому, в апіорних формах поведінки, поєднані з уявленнями досвіду та наділені великою психічною енергією, лежать в основі архетипних концептів, які засновані на системі установок та поведінкових реакцій, що непомітно визначають наше життя. Тому при аналізі політичного дискурсу, до якого залучені всі члени певного соціуму, слід приділити увагу саме концептам [4], зокрема їх ціннісному компоненту, оскільки цінності, вищі орієнтири, які визначають поведінку людей, складають найважливішу частину мовної картини світу [5, 117].

Аналіз досліджень наукової проблеми. У нашій роботі ми, услід за Р. Лангакером, Дж. Лакоффом, Л. Талмі, М. М. Болдирєвим, О. С. Кубряковою, В. З. Дем'янковим, Н. Д. Арутюною, С. А. Жаботинською, О. О. Селівановою, М. М. Полюжиним, А. М. Приходько, З. Д. Поповою, Й. А. Стерніним та багатьма іншими дослідниками, розглядаємо концепт як лінгвокогнітивне явище. Концепт – це одиниця «ментальних і психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, яка відображає знання і досвід людини; оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи і мови мозку (*lingua mentalis*), усієї картини світу, відображеної у людській психіці» [6, 90], це глобальна розумова одиниця, що є квантом структурованого знання [8, 19].

Мислення людини невербальне, воно здійснюється за допомогою універсального предметного коду (УПК). Люди мислять концептами, кодованими одиницями цього коду, які утворюють базу УПК [8, 19]. Концепт як ментальна одиниця може бути описаний шляхом аналізу засобів його мовної об'єктивації. Мова є природною й основною формою функціонування концептів [10, 11]. Дослідження семантики мовних одиниць, які об'єктивують концепт, дозволяє отримати доступ до змісту концептів як розумових одиниць.

Мета і завдання статті. Формування оцінки висловлювання належить до найдієвіших прийомів маніпулювання свідомістю, саме тому, услід за А. М. Приходько [9, 66], ми вважаємо, що ціннісна складова концепту є не менш важливою, ніж його понятійна складова.

Концепт має здатність інтенсифікувати духовне життя людини, викликати позитивні емоції, змінювати настрої [2, 42], що, при вмілому акцентуванні тих чи інших ознак концепту, надає широких можливостей для впливу на свідомість адресата.

В ієрархії політичних цінностей свобода є цінністю найвищою й абсолютною [1], і саме тому концепт FREEDOM має надзвичайно високий потенціал для впливу на аудиторію. Головним завданням нашого дослідження є аналіз ціннісної складової концепту FREEDOM, наповнення основних ціннісних сегментів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз концептів передбачає побудову номінативного поля концепту, виділення когнітивних ознак, які за частотністю використання складають ближню та дальню периферію концепта. У ментальній структурі концепту виділені когнітивні ознаки об'єднуються у сегменти за домінуючими характеристиками. Це такі сегменти як ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ, СОЦІАЛЬНІ, ВІТАЛЬНІ, МОРАЛЬНІ, РЕЛІГІЙНІ, ЕСТЕТИЧНІ та ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ (класифікація Б. С. Єрасова [3, 64–65]). Сегменти, услід за Є. С. Миронець, ми розуміємо як складові концепту, до складу яких входять рівнозначні за ступенем абстракції елементи, об'єднані тематично [7, 13]. Когнітивні ознаки можуть входити одночасно до кількох сегментів та представляти різні цінності.

Ядро номінативного поля встановлюється через синонімічне розширення ключового слова та через аналіз контекстів, у яких номінується досліджуваний концепт. У проаналізованих фрагментах дискурсу Б. Обама загальною кількістю приблизно 1 млн знаків ми зафіксували 505 слововживань ключової лексеми та її синонімічного розширення. Синонімічне розширення встановили шляхом аналізу даних різноманітних лексикографічних джерел [11–15].

Проведений аналіз дає змогу стверджувати, що до ядра номінативного поля концепту FREEDOM у дискурсі Б. Обама входять такі лексеми: ключова одиниця *freedom* (44 %), синоніми *right* (31,5 %), *liberty* (8,1 %), *independence* (7,1 %), *sovereignty* (5,3 %), *self-determination* (1,8 %), *privilege* (1 %), *liberation* (0,6 %), *self-government* (0,4 %), *emancipation* (0,2 %).

До периферії номінативного поля концепту FREEDOM у дискурсі Б. Обама ми віднесли такі когнітивні ознаки (подані від найбільш до найменш частотних, тобто віддаленість від ядра зростає): *types of freedoms* (26,5 %), *freedom and values (ideals)* (24,8 %), *independence from* (13,1 %), *fight for freedom* (9,4 %), *economy and freedom* (7,8 %), *freedom as a gift* (7,2 %), *energy independence* (4,3 %), *freedom as force* (2,5 %).

Проведений аналіз дозволив нам виокремити низку когнітивних ознак концепту FREEDOM, які ми віднесли до дальньої периферії номінативного поля, оскільки регулярність використання є відносно невисокою, а саме: *freedom's victory* (6 слововживань – 1,2 %); *freedom as a construction* (4 слововживання – 0,8 %); *freedom as destination* (3 слововживання – 0,6 %); *freedom as a living being* (3 слововживання – 0,6 %); *true freedom* (2 слововживання – 0,4 %); *great freedom* (1 слововживання – 0,2 %); *freedom songs* (1 випадок – 0,2 %); *flame of freedom* (1 випадок – 0,2 %); *fresh air of freedom* (1 випадок – 0,2 %); *a rising tide of liberty* (1 випадок – 0,2 %).

Проведений аналіз дає змогу стверджувати, що в ментальній структурі концепту FREEDOM у дискурсі Барака Обама представлено всі сегменти цінностей. Одна з найчастотніших когнітивних ознак концепту FREEDOM у його дискурсі *freedom and values (ideals)* входить до складу сегментів ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ, МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ, ВІТАЛЬНІ ЦІННОСТІ одночасно. У площині політичних цінностей свобода дуже тісно пов'язана із *democracy*, *free and fair elections*, а також із *human rights*, *individual rights*, *justice*, *rule of law*, *national unity*, *equality* etc. Наприклад:

(1) *Our over-riding interest throughout these past few years has been to encourage a government that legitimately reflects the will of the Egyptian people, and recognizes true democracy*

as requiring a **respect for minority rights, the rule of law, freedom of speech and assembly, and a strong civil society** [3].

У прикладі (1) мовець стверджує, що побудова сильного суспільства – **a strong civil society** – можлива тільки за умови дотримання усіх основних свобод – **respect for minority rights, the rule of law, freedom of speech and assembly**, які є ознаками справжньої демократії (**true democracy**). Важливість усіх згаданих політичних цінностей підкреслюється тим, що мовець представляє їх як вибір усього народу – *the will of (the Egyptian) people*.

(2) *At the height of the Cold War, my father decided, like so many others in the forgotten corners of the world, that his yearning – his dream – required the freedom and opportunity promised by the West. And so he wrote letter after letter to universities all across America until somebody, somewhere answered his prayer for a better life* [1].

У прикладі (2) когнітивна ознака *freedom and values (ideals)*, представлена ключовою лексемою та словом-супровідником **opportunity**, репрезентує сегмент СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ, а саме рівні можливості отримати освіту, що імплікується лексемою **universities**. Надзвичайну цінність свободи підкреслено використанням лексичних одиниць із стійкою позитивною конотацією *his yearning, his prayer* та **his dream**. Освіта в американському суспільстві вважається дуже важливою соціальною цінністю, що у вищенаведеному прикладі проілюстровано через установаження причинно-наслідкового зв'язку: *education – better life*.

Сегмент ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ представлений одиницями *prosperity, progress* etc. Наприклад:

(3) *In reaffirming the greatness of our nation, we understand that greatness is never a given. It must be earned. ... Rather, it has been the risk-takers, the doers, the makers of things – some celebrated but more often men and women obscure in their labour, who have carried us up the long, rugged path towards prosperity and freedom* [2].

У прикладі (3) мовець використовує метафору **the greatness of our nation must be earned**, де дієслово *earn* використане у прямому значенні – заробляти, крім нього використано ще багато лексики зі сфери економіки: *the doers, makers of things, labour*. Адресату пропонується причинно-наслідковий зв'язок між економічним процвітанням та величиною нації – **prosperity (leads to) the greatness of our nation**, невід'ємною частиною якої є **freedom**.

Сегмент МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ репрезентований одиницями *opportunity, tolerance, self-determination, self-reliance, responsibility, dignity* etc. Наприклад, у реченні (4) *But America's claim – our commitment – to liberty, to equality, to freedom, to the inherent dignity of every human being – that claim is written in blood on these beaches, and it will endure for eternity* [6] мовець апелює до сегментів ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ та МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ одночасно, використовуючи одиниці із цих сегментів **equality** та **dignity** відповідно. Свобода одночасно є складовою їх обох, вона варта великих жертв, що мовець описує як *is written in blood*. Ефект значно посилюється використанням лексичних одиниць, які можуть бути класифіковані як універсальні квантифікатори – *every, eternity*.

Також ознака *freedom and values (ideals)* може входити до складу сегмента ВІТАЛЬНІ ЦІННОСТІ. Одиницями, які репрезентують таку складову є *life, happiness* etc.

Когнітивна ознака *types of freedom* може входити до складу різних сегментів. Як складова сегмента ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ вона представлена одиницями *freedom of speech, press, peaceful assembly, vote, to self-defence, to choose, rights of all citizens, political rights, to serve their country* etc. і саме як складова цього сегмента є найчастотнішою. Одиниці *rights of minorities, women's rights, property rights* можуть репрезентувати ознаку *types of freedom* як складову сегментів ПОЛІТИЧНІ та СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ одночасно. Наприклад, у реченні (5) *At a time when women's voices were silenced and their hopes dismissed, she lived to see them stand up and speak out and reach for the ballot. Yes we can* [5] права жінок розглядаються у ракурсі політичному як неможливість участі у виборах – **women's voices were silenced**, що

підтверджує і використання лексеми *ballot*. А в наступному прикладі (6) *We're strengthened by educational exchange and opportunity for all people and women and girls* [7] права жінок розглядаються у ракурсі соціальних цінностей – право на освіту та зайнятість: *educational exchange and opportunity*.

Також когнітивна ознака *types of freedom* може бути складовою сегмента РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ, якщо вона репрезентована одиницями *freedom of religion, right to worship freely* etc.

Когнітивна ознака *independence from* входить до сегмента ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ, оскільки одиниці, якими вона представлена – *national security, sovereignty, territorial integrity* etc., – відносяться саме до політичних свобод.

Когнітивна ознака *economy and freedom* є складовою сегмента ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ. Проте вона також може бути складником сегмента МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ, наприклад:

(7) *We now know ... that while free markets are the key to our progress, they do not give us free license to take whatever we can get, however we can get it* [4].

У прикладі (7) одиниця *free markets*, яка репрезентує когнітивну ознаку *economy and freedom*, співвідноситься із цінностями економічними – *our progress* – і одночасно з моральними, оскільки мовець підкреслює, що свобода не є всюдозволеністю, – *not free license*, вона передбачає дотримання прав інших людей. Тобто у цьому реченні когнітивна ознака *economy and freedom* є одночасно складовою сегментів ЕКОНОМІЧНІ та МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ.

Когнітивна ознака концепту *FREEDOM fight for freedom* входить до складу сегмента ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ, оскільки пов'язана із такими поняттями як *national security* та меншою мірою із *war against terrorism*, проте значно частотнішою вона є як складова інших сегментів. Наприклад:

(8) *We have to do our best to uphold in our own lives the values that they were prepared to die for. We have to honor those who carry forward that legacy today, recognizing that people cannot live in freedom unless free people are prepared to die for it* [6].

Наведений приклад (8) демонструє, що свобода може входити до різних сегментів одночасно, а саме: ВІТАЛЬНІ ЦІННОСТІ (представлена одиницями *to die for, lives*); МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ (одиниці *have to honor*) – обов'язок нації шанувати пам'ять тих, хто боровся за її свободу; ЕСТЕТИЧНІ ЦІННОСТІ (лексема *legacy*) – апеляція до спільного минулого, історії, спадку.

Когнітивна ознака *freedom as a gift* може входити до складу сегментів РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ, МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ та ЕСТЕТИЧНІ ЦІННОСТІ.

Ознака *energy independence* теж представлена у різних сегментах (ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ, СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ, ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ). Наприклад:

(9) *We will confront external aggression against our allies and partners, as we did in the Gulf War. We will ensure the free flow of energy from the region to the world. Although America is steadily reducing our own dependence on imported oil, the world still depends upon the region's energy supply, and a severe disruption could destabilize the entire global economy* [3].

У наведеному прикладі мовець стверджує, що зменшення залежності від імпортованої нафти дозволяє Америці уникнути загроз війни (для цього використано одиниці *the Gulf War, external aggression* – сегмент ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ) та дестабілізації економіки (*destabilize the entire global economy* – сегмент ЕКОНОМІЧНІ ЦІННОСТІ). Серйозність загрози підсилено інтенсифікаторами *severe* та *entire*, що, відповідно, підсилює і важливість обраного напрямку, і позитивну оцінку власної роботи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, у дискурсі Барака Обама репрезентовано всі сегменти цінностей, найширше серед яких представлений сегмент

СОЦІАЛЬНІ ЦІННОСТІ ментальної структури концепту FREEDOM. Усі виокремлені когнітивні ознаки концепту більшою чи меншою мірою входять до цього сегмента.

Перспективним видається аналіз ціннісних сегментів базових концептів дискурсів різних політичних діячів, виявлення спільних та відмінних рис у їх актуалізації, дослідження причин, що зумовлюють відмінності у наповненні та частотності сегментів.

Джерела та література

1. Басенко Н. А. Политическая свобода: опыт дискурс-анализа / Н. А. Басенко, Т. В. Милевская // Актуальные проблемы теории коммуникации. – СПб. : СПбГПУ, 2004. – С. 86–97.
2. Воркачев С. Г. Любовь как лингвокультурный концепт / С. Г. Воркачев. – М. : Гнозис, 2007. – 284 с.
3. Ерасов Б. С. Социальная культурология : учеб. для высш. учеб. заведений / Б. С. Ерасов. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 591 с.
4. Калішук Д. М. Базові концепти сучасного англomовного політичного дискурсу. Концепт «демократія» / Д. М. Калішук / Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Сер. «Філологічні науки». – 2009. – № 16. – С. 81–85.
5. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В. И. Карасик. – М. : Гнозис, 2004. – 390 с.
6. Кубрякова Е. С. Концепт / Е. С. Кубрякова // Краткий словарь когнитивных терминов / под ред. Е. С. Кубряковой, В. З. Демьянкова, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузиной. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 1996. – С. 90–93.
7. Миронец Е. С. Эволюция и особенности языковой репрезентации аксиологического концепта “демократия” в инаугурационных речах президентов США : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / Евгения Сергеевна Миронец ; Дальневосточ. гос. ун-т. – Владивосток : [б. и.], 2007. – 22 с.
8. Попова З. Д. Когнитивная лингвистика / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – М. : АСТ : Восток–Запад, 2007. – 314 с.
9. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
10. Степанов Ю. С. Краткая справка о системе взглядов / Ю. С. Степанов // Философия языка в границах и вне границ. – Х. : Око, 1999. – С. 8–13.
11. Hornby A. S. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English / A. S. Hornby – Oxford : Oxford Univ. Press, 1994. – 1580 p.
12. Longman Dictionary of Contemporary English. – Pearson Education Ltd., Edinburgh Gate, Harlow, 2000. – 1668 p.
13. Oxford Advanced Learner's Dictionary. – Oxford University Press, 2001. – 1422 p.
14. The Penguin Thesaurus / Edited by Rosalind Fergusson, Martin Manser and David Picering. – London : The Penguin Group: Penguin Books Ltd, 2004.
15. Webster's Third New International Dictionary of the English Language. – Springfield, Massachusetts, USA, 1986. – 2662 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

1. A World That Stands as One. – 2008. – July 24th [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://voices.washingtonpost.com/44/2008/07/24/obama_delivers_berlin_address.html
2. Obama Inaugural Address. – 2009. – January 20th [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nytimes.com/2009/01/20/us/politics/20text-obama.html?pagewanted=all&r=0>
3. Obama U. N. speech transcript. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.politico.com/story/2013/09/obama-un-speech-transcript-2013-97261.html>
4. Remarks by the President after Regulatory Reform Meeting. – 2009. – February 25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-after-Regulatory-Reform-Meeting
5. The full text of Barack Obama's victory speech. – 2008. – November 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.huffingtonpost.com/2008/11/04/obama-victory-speech_n_141194.html
6. Transcript of Obama's speech on 70th Anniversary of D-Day. – 2014. – June 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cnn.com/2014/06/06/world/europe/obama-d-day-speech-transcript/>
7. Transcript of President Obama's Commencement Address at West Point [Електронний ресурс]. – 2014. – May 28. – Режим доступу : <http://smallwarsjournal.com/blog/full-transcript-of-president-obama%E2%80%99s-commencement-address-at-west-point>

References

1. Basenko, Natalia, and Milevskaya, Tatiana. 2004. “Politicheskaya Svoboda: Opyt Diskurs-Analiza”. *Aktualnyie Problemy Teorii Komunnikatsii*, 86–97. Sankt Peterburg: Izdatelstvo SPbGPU.
2. Vorkachov, Sergei. 2007. *Lubov kak Lingvokulturnyi Kontsept*. Moskva: Gnosis.
3. Ierasov, Boris. 2000. *Sotsialnaya Kulturologia*. Moskva: Aspect Press.

4. Kalishchuk, Diana. 2009. "Bazovi Kontsepty Suchasnoho Anhlomovnoho Politychnoho Dyskursu. Kontsept Democratia". *Naukpyvi Visnyk Volynskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Lesi Ukrainky* 16: 81–85.
5. Karasik, Vladimir. 2004. *Yazykovoï Krug: Lichnost, Kontsepty, Diskurs*. Moskva: Gnozis.
6. Kubriakova, Elena. 1996. "Kontsept". In *Kratkii Slovar Kognitivnykh Terminov*, edited by Elena Kubriakova, Valerii Demiankov, Iulia Pankpats, and Liudmila Luzina, 90–93. Moskva: Moscow University.
7. Mironets, Evgenia. 2007. "Evoliutsiia i Osobennosti Yazykovoï Reprezentatsii Aksiologicheskogo Kontsepta "Democracy" v Inauguratsionnykh Rechakh Prezidentov SSHA". PhD diss., Vladivostok.
8. Popova, Zinaida and Sternin, Iosif. 2007. *Kognitivnaia Lingvistika*. Moskva: AST: Vostok–Zapad.
9. Prikhodko, Anatolii. 2008. *Kontsepty i Kontseptosystemy v Kohnityvno-Dyskursyvniï Paradyhmi Linhvistyky*. Zaporizhia: Premier.
10. Stepanov, Iurii. 1999. "Kratkaia Spravka o Sisteme Vzgliadov". *Filosofia Yazyka v Granitsakh i vne Granits*, 8–13. Kharkov: Oko.
11. Hornby, A. S. 1994. *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*. Oxford: Oxford Univ. Press.
12. Longman Dictionary of Contemporary English. 2000. Pearson Education Ltd., Edinburgh Gate, Harlow.
13. Oxford Advanced Learner's Dictionary. 2001. Oxford University Press.
14. Fergusson, Rosalind, and Manser, Martin, and Picering, David, ed. 2004. *The Penguin Thesaurus*. London: The Penguin Group: Penguin Books Ltd.
15. Webster's Third New International Dictionary of the English Language. 1986. Springfield, Massachusetts, USA.

Online Resources

1. "A World That Stands as One". July 24th, 2008. Accessed February 2015. http://voices.washingtonpost.com/44/2008/07/24/obama_delivers_berlin_address.html
2. Obama Inaugural Address. 20th January, 2009. Accessed February 2015. <http://www.nytimes.com/2009/01/20/us/politics/20text-obama.html?pagewanted=all&r=0>
3. Obama U.N. Speech Transcript 2013. Accessed February 2015. <http://www.politico.com/story/2013/09/obama-un-speech-transcript-2013-97261.html>
4. Remarks by the President after Regulatory Reform Meeting. February 25, 2009. Accessed February 2015. http://www.whitehouse.gov/the_press_office/Remarks-by-the-President-after-Regulatory-Reform-Meeting
5. The Full Text of Barack Obama's Victory Speech. November 5, 2008. Accessed February 2015. http://www.huffingtonpost.com/2008/11/04/obama-victory-speech_n_141194.html
6. Transcript of Obama's Speech on 70th Anniversary of D-Day. June 6, 2014. Accessed February 2015. <http://www.cnn.com/2014/06/06/world/europe/obama-d-day-speech-transcript/>
7. Transcript of President Obama's Commencement Address at West Point. May 28, 2014. Accessed February 2015. <http://smallwarsjournal.com/blog/full-transcript-of-president-obama%E2%80%99s-commencement-address-at-west-point>

Калищук Диана. Ценностные сегменты концепта FREEDOM в дискурсе Барака Обамы. Анализируется концепт FREEDOM как один из базовых концептов англоязычного политического дискурса, особенности его актуализации в дискурсе Б. Обамы. Концепт рассматривается как лингвокогнитивное явление, как глобальная мыслительная единица, которая является квантом структурированного знания. Особенное внимание обращено на ценностную составляющую концепта. Построено номинативное поле концепта FREEDOM через анализ средств языковой объективизации концепта. Через установление синонимического расширения ключевой лексемы и анализ контекстов употребления построено ядро номинативного поля. Путем исследования сочетаемости выделенных лексем определены основные когнитивные признаки концепта, описана ближняя и дальняя периферия номинативного поля концепта. Выделенные когнитивные признаки по доминирующим характеристикам объединены в ценностные сегменты как составляющие ментальной структуры концепта. Установлено, что в структуре концепта FREEDOM дискурса Барака Обамы репрезентированы все сегменты ценностей. Доказано, что когнитивные признаки могут одновременно относиться к разным сегментам и представлять разные ценности. Установлено, что шире всего в дискурсе Б. Обамы репрезентирован сегмент СОЦИАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ, поскольку все выделенные признаки в разной степени входят в его состав.

Ключевые слова: дискурс, концепт, свобода, когнитивные признаки концепта, ценности, сегменты ментальной структуры концепта.

Kalishchuk Diana. Segments of Values in the Concept of FREEDOM in Barack Obama's Discourse. In the article the concept of FREEDOM as one of the basic concepts of English-speaking political discourse is analysed, as well as peculiarities of its actualization in B. Obama's discourse. The concept is treated as a linguistic-cognitive phenomenon, as a global unit of mentality, which is a quantum of structured knowledge. Special attention has been devoted to value as a constituent of the concept. Through the analysis of language means of concept actualization the nominative field of the concept of FREEDOM has been built. Having defined the series of synonyms for the key lexeme and having analysed the contexts of their usage, we have built the core of the nominative field. The analysis of combinability of the defined

lexemes made it possible to distinguish the main cognitive features of the concept, to describe the near and far periphery of the nominative field of the concept. According to their dominating characteristics, the distinguished cognitive features are combined into segments of values, that are the constituents of concept mental structure. It is ascertained that all segments of values are represented in the mental structure of the concept of FREEDOM in Barack Obama's discourse. It is proved that cognitive features may function as constituents of different segments and may represent different values at the same time. It is defined, that in B. Obama's discourse SOCIAL VALUES segment is presented to the fullest extent, as all the distinguished cognitive features are included into it.

Key words: discourse, concept, cognitive features of the concept, values, segments of the concept mental structure.

УДК 811.112.2'253'42

Тарас Кияк

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ, ДИСКУРС ТА ПЕРЕКЛАД

Розглядається гіпотеза про присутність чинника дискурсу в процесі перекладу текстів різних жанрів. Категорія дискурсу впливає на переклад більшою чи меншою мірою, залежно від об'єкта перекладу в діапазоні «поезія – художня проза – науково-технічні тексти з низьким рівнем абстрактності – з середнім ступенем абстрактності – з високим рівнем абстрактності». Проаналізовано специфіку поняття *культура*. Нозглянуто взаємовплив та взаємозалежність однієї культури від іншої. Висвітлено історію всесвітньовідомого міста Кайнургардур. Обґрунтовано проблеми, що стосуються труднощів перекладу окремих творів. Виокремлено диференційні ознаки тексту та дискурсу. Звернуто увагу на відмінності дискурсу та міжкультурної комунікації. Окреслено низку труднощів, що виникають під час перекладу художніх творів однієї національної спільноти на іншу мовою, базові етнічні концепти яких не збігаються. Доведено, що в різних культурах націй може суттєво відрізнятися терміносистема, яка їх обслуговує, передовсім, дефініції ключових концептів. Цікаво, що чим віддаленішою є культура, тим відміннішим є розуміння понять. Наголошено та тому, що дискурс виступає чинником і фіксатором міжкультурної комунікації, а також категорією перекладу.

Ключові слова: дискурс, переклад, текст, абстрактність, жанр, ступінь, аспект, міжкультурна комунікація.

Постановка наукової проблеми та її значення. В українському перекладознавстві точиться багаторічна дискусія стосовно категорії дискурсу як чинника трансляції. Нерідко наводяться протилежні думки: від заперечення його присутності до фетишування. У пропонованій статті доводиться різний обсяг дискурсу залежно від типу тексту. В цьому полягає суть і **мета** пропонованого дослідження.

Почну з дещо несподіваного пасажу. Вітаю всіх читачів від імені всесвітньовідомого великого міста Кайнургардур. Певен у тому, що майже кожен із вас хоча б один раз у житті відвідував це місто. Цю назву дали понад 1500 років кельти, що означає «місто човнів». Сьогодні тут інші транспортні засоби, інша культура. На той час кельти не мали інших можливостей потрапити до Британії, до Скандинавії, у германські, а також слов'янські регіони. Вони принесли із собою іншу, нову культуру, яка збагатила майбутню культуру Київської Русі. Так, Кайнургардур називається сьогодні Київ.

Водночас ми бачимо, що географічне розташування, обставини життя впливають на специфіку культури нації. Лінгвісти знають класичні приклади: понад 30 назв льоду в ескімосів, близько 40 найменувань коней в арабів, що спричинено умовами їхнього життя.

Завдяки мові інформація зберігається та передається у спадок наступним поколінням, але не як у випадку з бібліотекою в Александрії, коли халіф Омар мовив: «Якщо в цих книгах написано те саме, що і в Корані, то вони непотрібні, якщо ж у них написано щось інше, тоді ці книги шкідливі». Бібліотеку було спалено.